

МОНІТОРИНГ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ МОЛОДІ В УМОВАХ УПРОВАДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАМКИ КВАЛІФІКАЦІЙ (ЧИННИКИ)

М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська

Найдьонов М. І. Моніторинг професійного самовизначення молоді в умовах упровадження національної рамки кваліфікацій (чинники). [Електронний ресурс] Жовтень 2013 : довідковий бюлетень. / М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська ; упоряд. О. М. Мелешенко, Ю. В. Товстокопа ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. – К., 2013. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2013.pdf.

Анотація. Бюлетень підготовлено за даними всеукраїнських репрезентативних опитувань, проведених Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України протягом 2013 року.

У довідковому бюлетені представлено результати всеукраїнського масового опитування школярів, що проводилося в межах дослідження за темою НДР “Моніторинг чинників професійного самовизначення молоді в умовах упровадження Національної рамки кваліфікацій” (2013–2015 роки). Опитування проводилося за квотною вибіркою, що репрезентує учнів 9–11-х класів загальноосвітніх шкіл (1050 учнів у всіх областях України).

Методологією дослідження виступають роботи напряму узагальнені Дональдом Трейманом: "Професійний престиж в порівняльній перспективі" [29] та типологія професій за Є. Климовим [33] . Вхід у накопичувану (динамічну складову) відбувається за посиланням:

www.questionary.profprestige.org.ua/bulletin.php. Доступ до зрізів за запитом ispp@profprestige.org.ua.

Для науковців, фахівців Міністерства праці та соціальної політики України, Державної служби зайнятості України, системи профорієнтаційної роботи, працівників ЗМІ, освітян, представників громадськості.

Ключові слова: профорієнтація, престижність професій, моніторинг, тип професій, клас професій, національна рамка кваліфікацій.

Жовтень '2013

**Довідковий
бюлетень**

М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська

**МОНІТОРИНГ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ
МОЛОДІ В УМОВАХ УПРОВАДЖЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ РАМКИ КВАЛІФІКАЦІЙ (ЧИННИКИ)**

Упорядник І. М. Найдьонов

Київ – 2013

Найдьонов М. І. Моніторинг професійного самовизначення молоді в умовах упровадження національної рамки кваліфікацій (чинники). [Електронний ресурс] Жовтень 2013 : довідковий бюлетень. / М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська ; упоряд. О. М. Мелещенко, Ю. В. Товстоко́ра ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. – К., 2013. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2013.pdf.

Бюлетень підготовлено за даними всеукраїнського репрезентативного опитування, проведеного Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України протягом 2013 року.

У проведенні дослідження, опрацюванні його даних та підготовці матеріалів бюлетеня взяли участь *Григоровська, Л. Д. Костюченко, О. М. Мелещенко, Н. І. Череповська, Ю. В. Товстоко́ра.*

У довідковому бюлетені представлено результати всеукраїнського масового опитування школярів, що проводилося в межах дослідження за темою НДР “Моніторинг чинників професійного самовизначення молоді в умовах упровадження Національної рамки кваліфікацій” (2013 – 2015 роки) Опитування проводилося за квотною вибіркою, що репрезентує учнів 9 – 11-х класів загальноосвітніх шкіл (1050 учнів у всіх областях України).

Для науковців, державних управлінців, у тому числі в галузі освіти, фахівців Міністерства соціальної політики України, Державної служби зайнятості України, системи профорієнтаційної роботи, працівників ЗМІ, освітян, представників громадськості.

При використанні матеріалів дослідження посилання на Інститут соціальної та політичної психології НАПН України обов'язкове.

Адреса:

04070, м.Київ,
вул. Андріївська, 15

тел. 425-24-08, факс. 425-45-56
<http://www.ispp.org.ua>

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено.

© Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2013

☐ Згорнути всі ☐ Розгорнути всі (дія можлива: www.questionary.profprestige.org.ua/bulletin.php)

☐ 1. Чи маєте Ви уявлення про те, що таке престижність професії?

☐ 7. Оцініть престижність професії за 9-бальною шкалою 9 балів – це найвищий рівень престижності, 1 бал – найнижчий

☐ 8. Чому, на Вашу думку, люди намагаються отримати престижні професії?

☐ 9. Нижче наводяться твердження щодо чинників престижності професій. Отже, престиж професії тим вищий, чим більше вона:

☐ 10. Чи згодні Ви з наведеними нижче судженнями?

☐ 1) професія обирається один раз і на все життя

☐ 2) треба обирати не професію, а те, чим в житті хочеш займатися

☐ 3) найважливіше – вибрати з ким бути

☐ 4) сьогодні обирають не професію, а рівень споживання, який вона може забезпечити

☐ 5) не має значення, яку професію обираєш – будеш працювати там, де вдасться влаштуватися

☐ 6) професії сьогодні швидко змінюються, головне – навчитись постійно самовдосконалюватися

☐ 7) наполегливість і робота над собою важать більше, ніж здібності та удача

☐ 8) починати свій трудовий шлях треба з робітничої професії, навіть якщо мрієш про великі досягнення

☐ 9) роботодавцю необов'язково мати професію – усе зроблять наймані працівники

☐ 10) щоб бути гарним підприємцем, треба спочатку стати гарним професіоналом

☐ 11) професія має бути такою, щоб давала все і відразу

☐ 12) робітнича професія – це те, що може годувати все життя

☐ 13) щоб правильно обрати професію, треба звернутися до консультанта

☐ 14) найпочесніша праця – це праця хлібороба

☐ 11. Чи згодні Ви особисто з наведеними нижче судженнями?

☐ 1) моя сім'я та родичі – це зразок вибору професії і успішного професійного самоздійснення

☐ 2) я точно знаю, ким хочу бути

- ☐ 3) мені не буває нудно, бо маю хобі, знаю, чим мені цікаво займатися
- ☐ 4) я вже остаточно обрав свою майбутню професію
- ☐ 12. Які з наведених нижче аргументів були (або будуть) для Вас найвагомішими при виборі професії?
- ☐ 13. У який спосіб Ви отримували інформацію про професію, яку обрали (схиляєтеся обрати)?
- ☐ 14.(середнє) Якою мірою Ви враховували (будете враховувати) перелічені нижче чинники при виборі професії? Дайте оцінку за шкалою від 0 до 5, де 0 означає, що Ви їх не враховували, 1 – враховували найменшою мірою, 5 – враховували найбільше.
- ☐ 14.(%). Якою мірою Ви враховували (будете враховувати) перелічені нижче чинники при виборі професії?
- ☐ 1) інтерес до професії, очікуване задоволення від такої праці
- ☐ 2) власні здібності, їх відповідність вимогам професії
- ☐ 3) мої домагання (прагну здобути саме цю професію, надаю їй перевагу перед усіма іншими)
- ☐ 4) поради старших (батьків, членів родини)
- ☐ 5) думки однолітків (однокласників, друзів)
- ☐ 6) зіставлення професійного вибору з моїми життєвими планами в цілому (мати сім'ю, досягти успіху, багато подорожувати тощо)
- ☐ 7) мої знання про цю та інші професії
- ☐ 8) затребуваність цієї професії (оцінка стану ринку праці)
- ☐ 15. Обираючи професію, людина здебільшого детально обмірковує своє професійне майбутнє, складає про нього досить розлоге уявлення, так званий професійний план. Які з наведених нижче складових професійного плану були (є) у Вас найбільш продуманими?
- ☐ 16. (середнє) Щоб бути успішним на ринку праці, чи ставили (ставите) ви собі завдання відповідати таким вимогам
- ☐ 16. (%) Щоб бути успішним на ринку праці, чи ставили (ставите) ви собі завдання відповідати таким вимогам:
- ☐ 1) працювати автономно
- ☐ 2) працювати відповідально
- ☐ 3) працювати творчо
- ☐ 4) навчатися новому
- ☐ 5) ефективно спілкуватися

- ☐ 17. Якщо порівняти Ваш професійний план з професійними планами інших людей, то що про нього можна сказати?
- ☐ 18. В Україні 2011 р. було прийнято нормативно-правовий документ «Національна рамка кваліфікацій». Чи чули ви про це?
- ☐ 19. Чи знаєте Ви, про що йдеться в документі «Національна рамка кваліфікацій»?
- ☐ 20. Як ви думаєте, це було зроблено
- ☐ 21. Оцініть від 1 до 9, наскільки це нововведення дозволить простій людині
- ☐ 22. Як ви думаєте, скільки рівнів компетенції передбачено Національною рамкою кваліфікації?
- ☐ 23.1. З яким із наведених альтернативних суджень Ви найбільше згодні?
- ☐ 23.2. З яким із наведених альтернативних суджень Ви найбільше згодні?
- ☐ 23.3. З яким із наведених альтернативних суджень Ви найбільше згодні?
- ☐ 23.4. З яким із наведених альтернативних суджень Ви найбільше згодні?
- ☐ 24. Якому мінімальному рівню кваліфікації відповідає, на Вашу думку, описана нижче здатність людини:
- ☐ 1) визначати та розв'язувати соціально значущі системні проблеми
- ☐ 2) відповідати за навчання інших
- ☐ 3) діяти в нестандартних ситуаціях
- ☐ 4) діяти в умовах недостатньої інформації та суперечливих вимог
- ☐ 5) ефективно працювати в команді
- ☐ 6) адекватно діяти у відомих простих ситуаціях під безпосереднім контролем
- ☐ 7) оцінити власне виконання завдання за встановленими критеріями
- ☐ 8) реагувати на прості письмові та усні повідомлення
- ☐ 9) розв'язувати складні завдання в невизначених умовах
- ☐ 10) самостійно планувати власну роботу в змінюваних ситуаціях
- ☐ 25. Які критерії, на Вашу думку, використовуватимуться для встановлення рівня кваліфікації відповідно до нової національної рамки кваліфікацій
- ☐ 26. Які інституції будуть визначати рівень кваліфікації конкретної людини
- ☐ 27. Чи можете Ви сказати про себе, що відповідали на попередні запитання з однієї із перелічених нижче позицій?

- ⊕ 28. Як часто ви обговорюєте з близькими людьми свої
- ⊕ 29. Чи трапляється, що у роздумах або розмовах Ви відмічаєте нове в

Джерела моніторингових досліджень

Інформаційні (довідкові) бюлетені

1. **Молодіжний стандарт міжнародної шкали престижності професій : інформаційний бюлетень. Травень ' 2011 / за ред. М. І. Найдьонова ; упоряд. О. М. Лисенко. — К. : ІСПП НАПН України, 2012. — 144 с. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2012.pdf.**
2. **Моніторинг рівня та чинників престижності професій : інформаційний бюлетень. Жовтень ' 2008 / за ред. М. І. Найдьонова, Л. В. Григоровської ; упоряд. В. Ю. Бистревський, Л. М. Калачнікова. — К. : ІСПП АПН України, 2008. — 140 с. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2008.pdf.**
3. **Моніторинг рівня та чинників престижності професій протягом 2008–2009 років : інформаційний бюлетень. Серпень ' 2009 / за ред. М. І. Найдьонова, Л. В. Григоровської ; упоряд. О. І. Хоріна. — К. : ІСПП АПН України, 2009. — 62 с. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2009.pdf.**
4. **Найдьонов М. І.** Динаміка оцінок престижності професій, що користуються попитом на ринку праці. Чинники, умови та особливості вибору професії.інформаційний бюлетень. Листопад ' 2010 / М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська ; упоряд. О. М. Лисенко ; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. — К. : ІСПП НАПН України, 2010. — 128 с. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2010.pdf.
5. **Найдьонов М. І.** Чинники, умови та особливості вибору професії : інформаційний бюлетень. Жовтень ' 2011 / М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська ; упоряд. Ю. В. Товстоко́ра ; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. — К. : ІСПП НАПН України, 2012. — 128 с. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2011.pdf.
6. **Український стандарт міжнародної шкали престижності професій : інформаційний бюлетень. Липень ' 2009 / за ред. М. І. Найдьонова, Л. В. Григоровської ; упоряд. О. І. Хоріна. — К. : ІСПП АПН України, 2009. — 50 с. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2009s.pdf.**
7. **Український стандарт міжнародної шкали престижності професій [Електронний ресурс] : інформаційний бюлетень. Липень ' 2009 (Електронна версія) / за ред. М. І. Найдьонова, Л. В. Григоровської ; упоряд. О. І. Хоріна. — К. : ІСПП АПН України, 2009. — 101 с. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2009_se.pdf.**

Монографії, статті, тези

8. **Григоровская Л. В.** Соціальна ситуація дефіцитності-престижності професій / Л. В. Григоровская, М. І. Найденов // Державна служба зайнятості України на ринку праці в умовах світової фінансово-економічної кризи: питання теорії та виклики практики : Матеріали науково-практичної конференції. — К. : ІПК ДСЗУ, 2009. — С. 136–143. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/st_0091.pdf.
9. **Григоровська Л. В.** Престижність як чинник вибору професії різними віковими групами українців [Електронний ресурс] / Л. В. Григоровська. — 2010. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/tz_0256.pdf.
10. **Найдьонов М. І.** Динаміка престижності професій в Україні протягом 2008–2011 років очима дорослих і школярів / М. І. Найдьонов // Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання населення : Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (29–30 листопада 2012 р., м. Київ). — К. : ПК ДСЗУ, 2012. — С. 191–200. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/st_0130.pdf.
11. **Найдьонов М. І.** Етнонаціональні особливості розуміння престижності професій в Україні / М. І. Найдьонов // Психологічні перспективи. — 2011. — Спец. вип.: Психологічні виміри українського соціокультурного простору. — С. 138–148. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/st_0111.pdf.
12. **Найдьонов М. І.** Історико-теоретичний аналіз проблеми відстеження динаміки престижності професій (зарубіжний досвід проведення досліджень) / М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська // Наукові студії із соціальної та політичної психології. — 2011. — Вип. 28 (31). — С. 251–267. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/st_0101.pdf.
13. **Найдьонов М. І.** Оцінка громадянами творчих спеціальностей за українським стандартом престижності професій / М. І. Найдьонов // Актуальні проблеми психології. — 2010. — Т. 12, вип. 12: Проблеми психології творчості. — С. 196–204. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/st_0107.pdf.
14. **Найдьонов М. І.** Престижність професій як чинник регулювання ринку праці в Україні: ресурси і ризики [Електронний ресурс] / М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська. — 2012. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/st_0108.pdf.
15. **Найдьонов М. І.** Престижність як аргумент вибору майбутньої професії та її динаміка протягом 2008–2010 років / М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська // Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання населення : Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (24 листопада 2011 р., м. Київ). — К. : ІПК ДСЗУ, 2011. — С. 211–221. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/st_0109.pdf.
16. **Найдьонов М. І.** Психологія престижності професій : монографія / М. І. Найдьонов. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. — 160 с. — Режим доступу: <http://iris-psy.org.ua/publ/pop.pdf>.

17. **Найдюнов М. І.** Розвиток рефлексії як психологічна умова професійного самовизначення старшокласників / М. І. Найдюнов, Л. А. Найдюнова // Творче використання педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського в умовах перебудови народної освіти в країні (тези доповідей та повідомлень научно-практичної конференції, присвяченої 70-річчю з дня народження В. О. Сухомлинського) 7–8 грудня. — Луцьк, 1988. — С. 53–54. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/tz_0022_u.pdf.
18. **Найдюнов М. І.** Уявлення про сходи влади в системі професій як чинник регулювання ринку праці в Україні / М. І. Найдюнов // Актуальні проблеми психології. — 2013. — Т. 12, вип. 16: Психологія творчості. — С. 305–316. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/st_0108a.pdf.
19. **Хоріна О. І.** Ресурсна складова соціальної ситуації вибору престижної професії [Електронний ресурс] / О. І. Хоріна. — 2010. — Режим доступу: <https://www.academia.edu/11315318/>.
20. **Naydonov M.** System of socio-psychological reflection on the labour market development in Ukraine [Electronic resource] / M. Naydonov, L. Grygorovska, L. Naydonova // International Journal of Psychology. — 2012. — Vol. 47, issue S1: XXX International Congress of Psychology, 22–27 July 2012, Cape Town, South Africa. — P. 512. — DOI: 10.1080/00207594.2012.709112. — Url: http://iris-psy.org.ua/publ/st-tz_0269_a.pdf.
21. **Naydonov M.** The Dynamics of the Factors of Occupational Prestige during Financial and Economic Crisis [Electronic resource] / M. Naydonov, L. Grygorovska, L. Naydonova, O. Khorina. // 27 International Congress of Applied Psychology. July 11–16, 2010, — 329. — Url: http://iris-psy.org.ua/publ/tz_0253_a.pdf.
22. **Naydonov M.** The report of 12th European Congress of Psychology. "Understanding of the occupational prestige diversity in Ukraine and about the World" [Electronic resource] : / Mykhaylo Naydonov, . Lyubov Grygorovs'ka, Lyubov Naydonova — 2011. — Url: http://iris-psy.org.ua/publ/dk_0261_a.pdf.
23. **Naydonov M.** The report of XXX International Congress of Psychology "System of socio-psychological reflection on the labour market development in Ukraine" [Electronic resource] / M. Naydonov, L. Grygorovska, L. Naydonova. — 2012. — Url: http://iris-psy.org.ua/publ/st-dk_0269_a.pdf.
24. **Naydonov M.** Understanding of the occupational prestige diversity in Ukraine and about the World// [Electronic resource] // Abstracts of 12th European Congress of Psychology. 4–8 July, 2011, Istanbul, Turkey / Mykhaylo Naydonov, Lyubov Grygorovs'ka, Lyubov Naydonova.— Url: http://iris-psy.org.ua/publ/tz_0261.pdf.
25. **Naydonov, M.** The Dynamics of the Factors of Occupational Prestige during Financial and Economic Crisis [Electronic resource] /M. Naydonov, L. Grygorovska, L. Naydonova, O. Khorina. // Abstracts of 27 International Congress of Applied Psychology. July 11–16, 2010, — 329. — Url : http://iris-psy.org.ua/publ/0253_a_tz.pdf.

26. **Naydonov, M.** The report of 27 International Congress of Applied Psychology "The Dynamics of the Factors of Occupational Prestige during Financial and Economic Crisis" [Electronic resource] / M. Naydonov, L. Grygorovska, L. Naydonova, O. Khorina. — 2010. — Url: http://iris-psy.org.ua/publ/dk_0253_a.pdf.

Методичні та навчальні джерела

27. **Соціально-психологічні чинники престижності масових професій та їх врахування в профорієнтаційній роботі з молоддю : Навчальна програма спецкурсу / М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська, О. І. Хоріна. — К., Міленіум, 2009. — 26 с. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Programa_spetskursu.pdf**
28. **Соціально-психологічні чинники престижності професій: підготовка молоді до активного самоздійснення на сучасному ринку праці : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська, Л. А. Найдьонова [та ін.] ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України ; за заг. ред. М. І. Найдьонова, Л. В. Григоровської. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. — 272 с. — Режим доступу: <http://iris-psy.org.ua/publ/spfop.pdf>.**

Технологічний апарат здійснення моніторингу

29. **Treiman Donald J.** Occupational Prestige in Comparative Perspective / Treiman Donald J. — New York: Academic Press, — 1977. — P. 514
30. **А. с. 47183 Україна.** Управлінський моніторинг ходу мобільного мультимедійного тестування (Управління ММТ) / І. М. Найдьонов, М. І. Найдьонов, Л. А. Найдьонова, Л. М. Найдьонова. — № 47448 ; заявл. 13.11.2012 http://iris-psy.org.ua/publ/as_47183.pdf.
31. **А. с. 47186 Україна.** Мобільне мультимедійне опитування престижності професій (ММТ-престижність) / І. М. Найдьонов, М. І. Найдьонов. — № 47451 ; заявл. 13.11.2012. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/as_47186.pdf.
32. **Класифікатор професій ДК 003 : 2005.** — К., 2005 / [Електрон. ресурс] // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
33. **Климов Е. А.** Психология профессионального самоопределения. / Е. А. Климов. — М.: Академия, 2007 — 302 с.